ESBJERG

BY- OG
ERHVERVSØKONOMISKE
OVERSIGTER

3. Aargang

Nr. 2 . Juni 1943

Esbjerg Raadhus

Der er to Hovedartikler i „Esbjerg" denne Gang. Den ene fortæller om Esbjerg Bys Økonomi, om Udviklingen og om den økonomiske Status i Dag. Den anden om Skatten i Esbjerg. Der drages Sammenligninger med andre Byer, og der redegøres for, hvad Byens Borgere faar for de Penge, de betaler i Skat. By og Bedrifter handler blandt andet om forskellige nye Virksomheder i Esbjerg og om Byggeriet under Krigen.

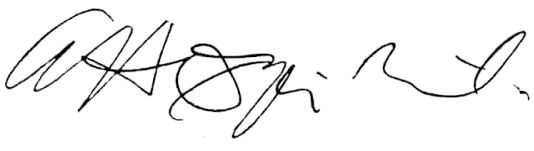
Økonomi og Skat

Esbjerg by- og erhvervsøkonomiske oversigter indeholder denne gang en række økonomiske oplysninger vedrørende Esbjerg bysamfund.

Den mest iøjnefaldende af oplysningerne er resultatet af skatteligningen foretaget paa grundlag af indkomsterne i 1942. Skønt aaret 1941 økonomisk var meget gunstigt, udviste 1942 fortsat stor indkomststigning, saa stor, at den skattepligtige indkomst blev 3 gange indkomsten i 1939.

Denne stigning er, ud fra visheden om, at fremgangstider altid afbrydes af vanskeligheder, som man *tildels* er i stand til at afbøde, saafremt man i tide forbereder sig derpaa — saaledes som det udtrykkes i artiklen om „Esbjerg Bys Økonomi" —, blevet efterfulgt af en stærkt stigende skatteudskrivning.

Man har derfor valgt ogsaa i dette hefte at undersøge og illustrere, med hvilke beløb skatteydere af forskellige kategorier maa bidrage til de enkelte kommunale foranstaltninger samt endvidere foretaget en sammenligning mellem skattesvarelse i Esbjerg og i andre større jydske byer.

Borgmester.

„Esbjerg"

er udgivet af Esbjerg Byraad og Esbjerg Erhvervsraad og redigeret af Kommunaldirektør Hans Nielsen og Erhvervschef Rudolf Jørgensen.

Heftet udsendes 4 Gange aarligt og bringer by- og erhvervsøkonomiske Oversigter for Esbjerg By. Det udsendes gratis til Interesserede ved Henvendelse til Ekspeditionen: Esbjerg Erhvervskontor, Raadhuspladsen 21, Telefon 2579.

★

I næste Nummer

bliver der en Gennemgang af Byggeriet i Esbjerg med en Omtale af Udviklingen, en statistisk Belysning af Byggeriet i Esbjerg i Sammenligning med andre Byer og med en Omtale af de seneste Aars Byggeri. Desuden kommer vi med en særlig Artikel om de store Arbejder i Forbindelse med Vandkraftanlægget ved Karlsgaarde.

★

Indhold

Økonomi og Skat ..... Side 2
Esbjerg kalder ..... „ 3
Esbjerg Bys Økonomi... „ 4
Skatten i Esbjerg ..... „ 9
Indtægterne i Esbjerg... „ 14
Statistikken fortæller ... „ 16
Fra By og Bedrifter ..... „ 17

Esbjerg kalder...

Esbjerg kalder det ganske Land,
her laa engang en karrig Strand.
Paa Danmarks Ryg mod Vesterhavet
laa Esbjerg Havn i Sand begravet.

Det var en tung og trælsom Tid,
et Land laa kuet efter Strid
og skulde leve uden Klage
og glemme Fortids store Dage.

Et lille Land, som længtes stort
og ikke ejed nogen Port
til Vesterhavets tunge Vande
og alle Verdens rige Lande.

Det gjaldt at slide nævetungt,
det gjaldt at haabe, haabe ungt,
at finde nye, stærke Drømme,
at bruge Havets lange Strømme.

En Havn blev skabt af Sand og Hav,
hvor engang Barnet fandt lidt Rav,
kan store Skibe nu fortøje
ved Havnens Kaj og Havnens Bøje.

Og hvor det flade Vadevand
engang slog ind mod Klevens Strand,
der sejler nu en Danmarksflaade
af store, hvide Fiskerbaade.

Den bringer hjem sin rige Last
og ligger tøjret Mast ved Mast,
i Flod og Ebbe dyppes Stavnen...
Hør Eventyret om Esbjerg-Havnen.

Leck Fischer

Indledningsdigt til
Radio-Spillet „Esbjerg kalder",
opført den 24. April 1943
i Anledning af 75-Aarsdagen
for Vedtagelsen af
Loven om Esbjerg Havn.

Esbjerg Bys Økonomi

UDVIKLING OG STATUS

Ethvert økonomisk Samfund beherskes af visse Bølgebevægelser; der forekommer ingen fremadskridende økonomisk Bevægelse, uden at den fra Tid til anden afbrydes, undertiden afløses af tilbagegaaende Bevægelser for atter at fortsætte sin fremadskridende Udvikling. Saadanne Bølgebevægelser, eller Konjunkturbevægelser, kendes ikke alene i Landenes økonomiske Udvikling, men afspejler sig ogsaa i Bysamfundenes Udvikling — dette gælder saa meget mere for en By som *Esbjerg*, der er saa nøje knyttet til Landets Hovederhverv — det danske Landbrug.

Et Tilbageblik over Esbjergs Historie viser tydeligt Svingninger i Bysamfundets Økonomi, dels af lokal Art, men ogsaa klart Svingninger begrundet i hele Landets Konjunkturforhold. Ogsaa det Forhold, at Esbjerg er en ny By, hvis offentlige Institutioner alle — fra at være ganske ubetydelige til at være et moderne Bysamfund værdige — er opbygget paa mindre end 50 Aar, har nødvendigvis maattet præge Kommunekassens Økonomi.

I det følgende skal angives Hovedtrækkene i Bysamfundets økonomiske Udvikling og paavises den Lære, Bystyret har uddraget deraf.

Esbjerg blev selvstændig Kommune 1. Januar 1894 — den havde da ca. 6.400 Indbyggere og var Vestjyllands største By. Kommunale Aktiver var der imidlertid ikke mange af. Ved Udskillelsen fra Jerne-Skads var der to Skoler, et lille Sprøjtehus og en Del Sprøjtemateriel; dette og en Gæld paa 30.000 Kr. var Esbjerg Kommunes Startstatus.

Men 1899, da Esbjerg Kommune blev Købstadkommune, kunde den afgaaende Sogneraadsformand med Rette skrive: „Det er min Overbevisning, at Sogneraadet, naar det nu fratræder sin Virksomhed, kan gøre det med Bevidstheden om, at Byen i de forløbne 5 Aar fra at være en i kommunal Henseende uordnet By gaar ud af Sognekommunernes Række som en moderne Købstad."

I denne Periode byggede man Skoler i Norgesgade, i Spangsberggade og i Østergade, men Børneantallet steg ogsaa i disse 5 Aar fra ca. 850 til ca. 1.700. Endvidere byggede man Vandværk og Gasværk og indhentede en hel Del af det tidligere forsømte med Hensyn til Gader, Veje og Kloakker. Alt dette krævede et Kapitaludlæg paa ca. 1.000.000 Kr. Et saadant Beløb kunde selvsagt ikke udskrives i Skat paa den endnu ret fattige Befolkning, der i overvejende Grad bestod af indvandrede Arbejdere. Kommunen maatte derfor — som enhver ny Forretning — slaa ind paa Laanevejen, og Gælden var da ogsaa ved den nævnte Periodes Udgang af en Størrelse omtrent som Kapitaludgifterne. Dette betød ingenlunde, at Skatteskruen ikke var brugt; tværtimod viser en Sammenligning med andre Byer af Esbjergs Størrelse, at Skatteudskrivningen var stor i Esbjerg; ogsaa Driftsudgifterne var i den nye, endnu fattige By store.

Slutningen af sidste Aarhundrede blev *Esbjergs første Højkonjunktur* — Befolkningen fordobledes, Byggeriet antog hektiske Former, Grundpriserne røg i Vejret o. s. v. — Tilbageslaget udeblev ikke og indtraf samtidig med, at Esbjerg i 1899 blev Købstad. Aarene derefter stod i Fallitternes og Tvangsakkordernes Tegn. Befolkningstallet var da 13.000, en Overgang faldende, men fra 1902 atter 13.000 og derefter stigende.

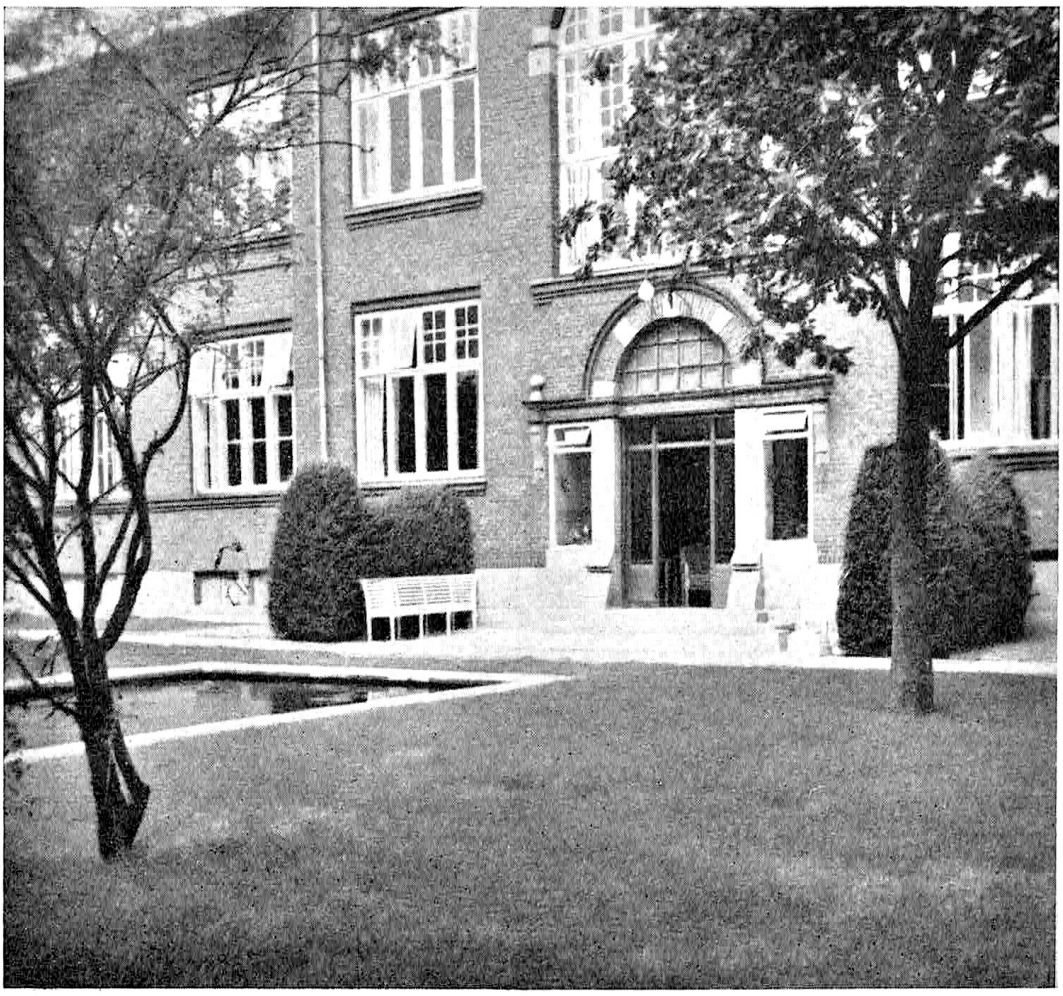
Kapitaludlægene blev i Aarhundredets første Aar anvendt til Slagtehus, Skoler, Udvidelser af Gasværk og Vandværk og Byg-

ning af Sygehus og Elektricitetsværk. I Perioden 1900—1910 anvendtes i alt ca. 2½ Mill. Kr., og 1910 udgjorde Kommunens Formue ca. 4,1 Mill. Kr. og Gælden ca. 3,6 Mill. Kr. Indbyggerantallet var ca. 17.000. Esbjerg var stadig en By med Indbyggere med kun beskedne Indtægter.

Tiden fra 1910 til 1914 bragte god økonomisk Fremgang for Esbjerg. Indbyggerantallet voksede til 19.000, Fiskerflaaden udvidedes støt, og Omsætningen over Havnen steg stadigt. Verdenskrigen afbrød denne jævne og støtte Fremadskriden, og de følgende Aar var karakteriseret ved voldsomme Svingninger saavel i Borgernes som i Kommunens Økonomi.

Den første Virkning af Krigen var Nedgangen i Omsætningen over Havnen med deraf følgende Reduktion i Arbejdsmulighe-der; den siden 1902 stadige Stigning i Folketallet afløstes af en midlertidig Tilbagegang. Efter at den uindskrænkede U-Baadskrig i 1917 var sat ind, gik Eksporten over andre Havne end Esbjerg, og Havnen laa død hen. Denne Udvikling blev imidlertid afbødet derigennem, at Esbjerg-Fiskeriet antog Dimensioner som aldrig tidligere kendt, og *Esbjergs anden Højkonjunktur* indtraadte. I 1916 var det direkte Udbytte af Fiskeriet over 12 Mill. Kr. mod 1,8 Mill. Kr. i 1913 og 1,3 Mill. Kr. i 1914. En saadan Indtægtsstigning for Byens vigtigste Erhverv maatte give og gav en optimistisk Stemning. Indbyggerantallet steg atter og naaede 1917 samme Højde som før Krigen.

Aarene efter Fredsslutningen bragte for Esbjerg, saa lidt som for det øvrige Land, Tilbagevenden til rolige økonomiske Forhold.

Kommunens Sygehus. Medicinalvæsen, herunder først og fremmest Sygehusvæsen, koster Esbjerg Kommune 575.000 Kr. om Aaret, det er 7,87 pCt. af Kommunens samlede Udgifter.

Danmarksgades Skole. 12,94 pCt. af Byens Udgifter gaar til Skolevæsen, i alt et Beløb paa 945.000 Kr. aarligt.

Tværtimod satte nu en stor Arbejdsløshed ind med deraf følgende store sociale Udgifter, og paa mange Omraader blev Kommunens Økonomi anspændt; saaledes krævede Boligbyggeriet mange Penge. Ud over alle de ekstraordinære Udgifter, Krigstiden og Efterkrigstiden medførte, kom andre Opgaver, foraarsaget af den stærkt voksende By — særlig skal nævnes Udvidelse af Sygehuset. Kort sagt blev Kommunens finansielle Forhold under disse Omstændigheder underkastet voldsomme Ændringer. De løbende Udgifter, der i 1913—14 udgjorde 1.041.000 Kr., naaede i 1921—22 sit foreløbige Maksimum, nemlig 3.820.000 Kr. Desværre fulgtes den store Indtægtsstigning i et Par af Krigsaarene ikke af en Skatteudskrivning, der kunde have afbødet de store Krav til Kommunekassen. I Stedet for steg Kommunens Gæld fra de førnævnte 4,6 Mill. Kr. til 9,9 Mill. Kr. i 1918—19 og til 13,9 Mill. Kr. i 1921—22, hvoraf desværre ca. 3 Mill. Kr. bestod i dyre Kassekreditter. Disse sidste ombyttedes dog snart med fast Laan, og man forhøjede Ligningsprocenten helt op til 17,4 pCt.

I Modsætning til, hvad der var Tilfældet i de fleste andre Byer, var Tiden fra 1923 til 1930 i Esbjerg præget af økonomisk Stabilitet med jævnt stigende Indkomster og gode Beskæftigelsesmuligheder. Dette skyldtes den Omstændighed, at Esbjerg ikke som saa mange større Byer var domineret af Industrien og specielt ikke af en enkelt Industrivirksomhed. Kommunens Gæld holdt sig i disse Aar paa 13—14 Mill. Kr., idet man lod Ligningsprocenten bevæge sig noget nedad i Stedet for at forsøge at bringe Gælden ned.

Ogsaa i denne Periode opretholdtes en betydelig Anlægsvirksomhed; her skal nævnes Udvidelse af Elektricitetsværket og af Gasværket og Bygning af Alderdomshjem.

Medens 20'ernes vanskelige Aar var Fremgangsaar for Esbjerg By i Kraft af dennes særegne økonomiske Basis, ramte til Gengæld *Verdenskrisen* i Begyndelsen af 30'erne Esbjerg ekstraordinært haardt. Her kom Esbjergs nøje Sammenhæng med det danske Landbrug stærkt frem. 1934 havde Esbjerg 2.260 arbejdsløse eller 37,5 pCt. af de arbejdsløshedsforsikrede. Under disse Forhold ind-

Fra De Gamles Hjem. Paa det kommende Aars Budget er der afsat 899.000 Kr. til Alders- og Invalide-rente, d. v. s. 12,32 pCt. af Byens samlede Udgifter.

gik de paalignede Skatter langsomt, medens de sociale Udgifter steg til Trods for, at store Gade- og Kloakarbejder sattes i Gang. I den-ne Periode byggedes Rørkjær Skole, Vognsbøl Park færdiggjordes, og Flyvepladsen anlagdes. En Lettelse for Esbjerg Kommune saavel som for mange andre Bykommuner fremkom gen-nem de ved Socialreformen og ved den fælles-kommunale Udligningsfond skabte Regler om Udligning Kommunerne imellem af visse kommunale Udgifter.

Trods de store Kloak- og Gadearbejder blev dog Bygningen af Terphagevejen og Terp-hagebroen, der paabegyndtes i 1938, det stør-ste Vejarbejde i disse Aar. Anlægssummen udgjorde 2,7 Mill. Kr., hvoraf 900.000 Kr. maa paaregnes endeligt at skulle bæres af Esbjerg Kommune. I Slutningen af 30'erne maatte man atter foretage betydelige Udvidelser in-denfor Elektricitetsforsyningen og paa Gas-værket.

For saa vidt angaar Elektricitetsforsyningen, blev det ganske vist ikke Esbjerg Kommune alene, men Interessentskabet S. f. E., hvori dog Esbjerg er den største Deltager, der fore-tog Udvidelserne. Disse bestod dels i Opførel-sen af Dampcentralen paa Esbjerg Havn til ca. 3,7 Mill. Kr., Bygningen af en Højspæn-dingsledning for at faa Forbindelse med Søn-derjyllands Højspændingsværk (ca. 1 Mill. Kr.), Bygning af en Højspændingsledning til Videbæk for at muliggøre Samarbejde mel-lem Vestjyllands Elektricitetsværker (Vestjyl-lands Samleskinne) med Dampcentralen som største Produktionsfaktor (for S. f. E.s Ved-kommende var Samleskinnens Anlægsudgif-ter ca. ½ Mill. Kr.) og endelig — efter Til-skyndelse af Minister *Gunnar Larsen* — Ud-videlse af Karlsgaarde Vandkraftanlæg, — den samlede Anlægssum for dette udgør ca. 5 Mill. Kr., hvoraf dog en meget væsentlig Del udredes af Staten, idet Arbejdet udføres som Beskæftigelsesforanstaltning.

Paa Gasværket opførtes en ny Gasbeholder — Provinsens største — paa 40.000 m^3 med en Udgift paa ca. 700.000 Kr., hvortil kom ca. 140.000 Kr. til nye Retorter.

Samtidig udvidedes Sygehuset med en Ud-gift paa ca. 600.000 Kr.

Trods alle disse Anlægsudgifter i Perioden 1937—41 oversteg Kommunens Kapitaludgif-ter, ca. 4,8 Mill. Kr., dog ikke, hvad der kun-

de bæres af Driftsindtægterne, takket være en forsigtig Skattepolitik. Yderligere lykkedes det samtidig at nedbringe Kommunens Gæld, der siden 1922 havde udgjort 13—14 Mill. Kr., til ca. 12,7 Mill. Kr. i 1941.

Ved *Krigsudbruddet* frygtede man, at Esbjergs Erhvervsliv stod overfor nærmest uovervindelige Vanskeligheder. Man frygtede fra alle sagkyndiges Side, at Minefaren vilde gøre Fiskeriet umuligt, hvortil kom, at Esbjergs andet Hovederhverv, alt hvad der staar i Forbindelse med Eksporten, efterhaanden som under forrige Krig gik i Staa. Imidlertid udviklede Forholdene sig saaledes, at Fiskeriet gennem dets Udøvere, der har trodset alle Farer og Besvær, har tilført Esbjerg Bysamfund meget store økonomiske Værdier; dette sammen med Indtægterne ved de store Entreprenørarbejder skabte *for tredie Gang* i Esbjergs korte Historie *Højkonjunktur.* Men denne Gang benyttedes Højkonjunkturen til Konsolidering af Kommunens Økonomi.

Medens Borgernes samlede ansatte Indkomst i 1939 udgjorde 35,5 Mill. Kr., hvilket gav en skattepligtig Indtægt af 24,2 Mill. Kr., blev den i 1940: 43,4 Mill. Kr. (34,5 Mill. Kr. i skattepligtig Indtægt), i 1941: 58,5 Mill. Kr. (57 Mill. Kr. i skattepligtig Indtægt) og i 1942: 68,4 Mill. Kr. (69,3 Mill. Kr. i skattepligtig Indtægt). Formedelst denne Indtægtsstigning har det trods Betaling af store Beløb til fornævnte Anlægsarbejder været muligt at foretage betydelige Afdrag paa Gælden og dog nedsætte Ligningsprocenten 1943—44 til 9,1 pCt., hvortil kommer 0,3 pCt. i Kirkeskat. Pr. 31. Marts d. A. opgøres Gælden til 10,3 Mill. Kr., og ifølge Budgettet 1943—44 til 9,7 Mill. Kr. pr. 31. Marts 1944. Samtidig er der paa dette Budget optaget et Beløb paa 850.000 Kr. til Imødegaaelse af kommende Tiders Vanskeligheder (Skatteudligningsfond).

En Vækst som den, Esbjerg Bysamfund har været undergivet, har selvsagt maattet stille store økonomiske Krav til Byens Borgere; dette gælder ikke alene Byens ældste Periode, men længe var der ingen anden Udvej for at tilvejebringe de nødvendige Kapitalanlæg, der kræves af et moderne Bysamfund, end Laanevejen. I det foregaaende er i meget store Træk gengivet de vigtigste økonomiske Foreteelser. Det vil heraf fremgaa, at Byens Udvikling ikke har fulgt nogen ubrudt Fremgangslinje — Kriser satte ind, men efter deres Overvindelse gik Udviklingen atter fremad, og man lærte af de overstaaede Vanskeligheder. Man lærte ogsaa, at *Fremgangstiderne altid afbrydes af Vanskeligheder, som man til Dels er i Stand til at afbøde, saafremt man i Tide forbereder sig derpaa.* Derpaa bygger *den* økonomiske Politik, der i Dag præger Esbjerg.

Hans Nielsen.

Skatten i Esbjerg

OG I ANDRE BYER

Aarets Skatteligning er foretaget, og Skattebilletterne sendt ud til Borgerne i Esbjerg. Ingen bryder sig om at faa Regninger, og Skattebilletten er jo en Slags Regning, som egentlig kun adskiller sig fra andre derved, at den plejer at lyde paa større Beløb og efter Sagens Natur ikke kan specificeres saa klart som Regningen fra Købmanden eller Slagteren. Det er for meget sagt, at Skattebilletten er velkommen, og det kan heller ikke forlanges, saa lidt som man nogen Sinde kan gøre en Regning ligefrem velkommen. Det gamle Slagord om at betale sin Skat med Glæde er vist bragt lidt for optimistisk til Verden, men det kan godt være, at Skatten blev modtaget om ikke med Glæde saa dog med adskillig mere Forstaaelse, end det nu er Tilfældet, *dersom Borgerne var helt klare over, hvad de egentlig fik for deres Penge.* — Kommunen er jo i Virkeligheden de samarbejdende Borgeres Forretning, og det er derfor ganske naturligt, at Borgerne ogsaa følger med i, hvordan denne Forretning drives. Det er ikke alene Borgernes Ret at følge med heri, det er ogsaa deres Pligt som Medlemmer af det kommunale Samfund.

For Byens egne Borgere har det Interesse at faa at vide, hvad man faar for Skatten, og for Folk fra andre Byer har det Betydning, naar en By skal vurderes som Erhvervsby, som Boligby eller som Industriby. Naar det skal afgøres, om man vil flytte sin Bopæl eller sin Virksomhed til Byen, er man tilbøjelig til at se bort fra den anden Side: Hvad faar Byens Borgere egentlig for de Penge, som de maa betale Skattevæsenet? Vi vil derfor forsøge at se lidt paa Skatten i Esbjerg, baade fra den ene og fra den anden Side, og vi vil begynde med at se paa Ligningsprocenten. Det er jo den, der falder først i Øjnene.

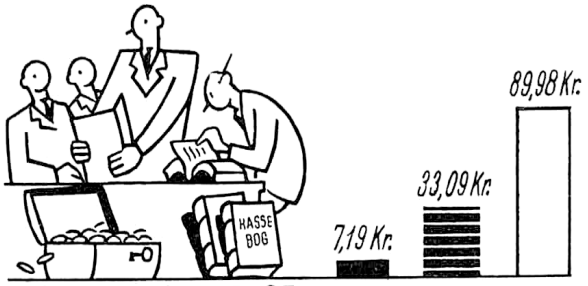
Esbjerg er jo en dyr By i skattemæssig Henseende ... er det ikke saadanne Udtalelser, man tit hører? Fordi Esbjerg By har maattet bygge sine kommunale Institutioner og hele sin Økonomi op i Løbet af saa forholdsvis faa Aar, har Skatteskruen i nogle Perioder maattet faa en ekstra Drejning og en Drejning, som maaske ikke fuldt ud har været til Fordel for Byens Erhvervsliv, selv om den har været nødvendig. Men Esbjerg By er nu kommet over Barneaarene. De urolige Perioder med voldsomme Udsving, baade i den gode og den daarlige Retning, er tilbagelagt, og i de sidste Aartier har Byen kunnet føre en maalbevidst økonomisk Politik. Dette i Forbindelse med de sidste Aars gode Tider for Esbjergs Erhverv har ført til, at Byens Økonomi, som omtalt i den anden Artikel i dette Hefte, nu er sund og velkonsolideret. Og det praktiske Udslag af disse Forhold ser vi i Ligningsprocenten, som i de sidste fem Aar er gaaet ned fra 12,1 til 9,1 pCt. Men er Byen da alligevel ikke stadig en dyr Skatteby? Lad os prøve at sammenligne. I nedenstaaende Tabel har vi regnet Kommuneskatten ud for en Familie med 1 Barn og en ansat Indtægt paa 3.000 Kr., 6.000 Kr. og 12.000 Kr.,

Tabel 1.

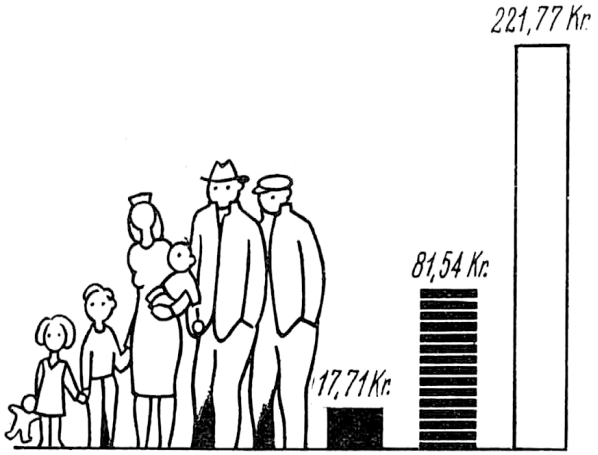
	Ansat Indkomst		
	3000 Kr.	6000 Kr.	12000 Kr.
Aarhus	194,40	658,80	1717,20
Aalborg	145,00	605,00	1510,00
Esbjerg	119,20	548,70	1492,40
Randers	191,00	681,00	1747,50
Horsens	246,60	900,50	2331,60
Vejle	182,00	806,00	2272,00

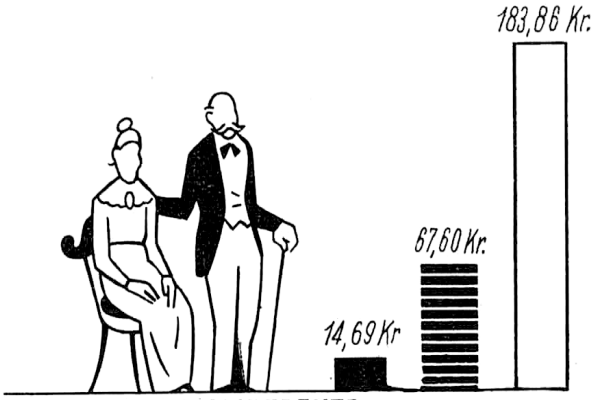

Herr Hansen har et Barn og en skattepligtig Indtægt paa 3.000 Kr., Herr Petersen har et Barn og en skattepligtig Indtægt paa 6.000 Kr., og Herr Jensen har et Barn og en skattepligtig Indtægt paa 12.000 Kr. Tegningerne paa disse to Sider viser, hvad de tre Herrer aarligt betaler til hver af Byens Institutioner. Herr Hansen er angivet ved en sort Søjle, Herr Petersen ved en stribet og Herr Jensen ved en hvid Søjle.

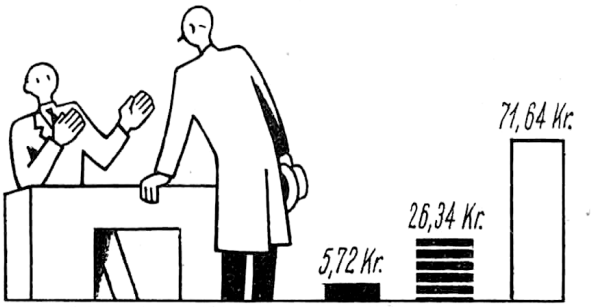

BYENS BESTYRELSE

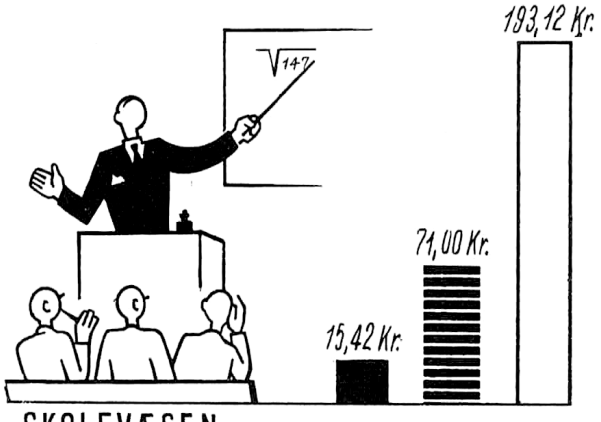

OFFENTLIG FORSORG

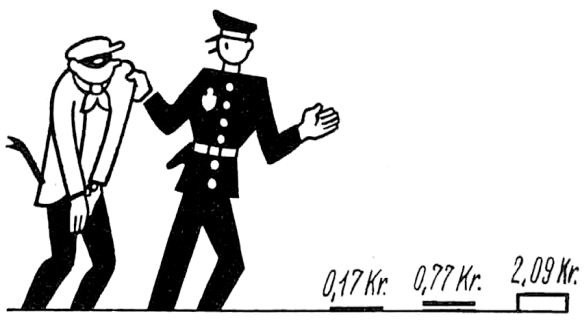

ALDERS-OG INVALIDERENTE

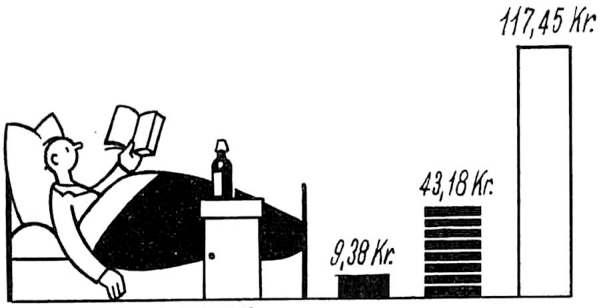

ARBEJDSANV. & ARBEJDSLØSHEDSFORSK.

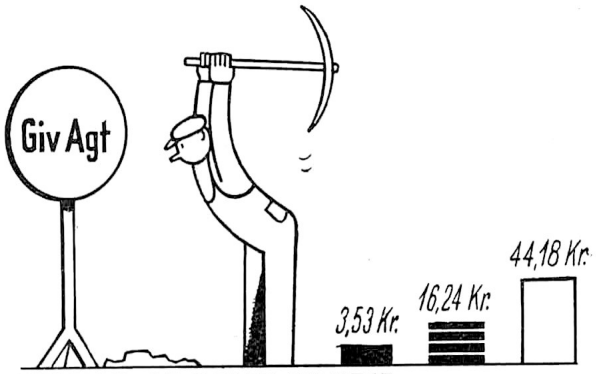

SKOLEVÆSEN

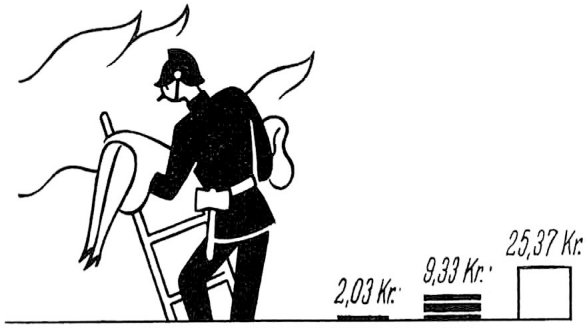

RETS-OG POLITIVÆSEN

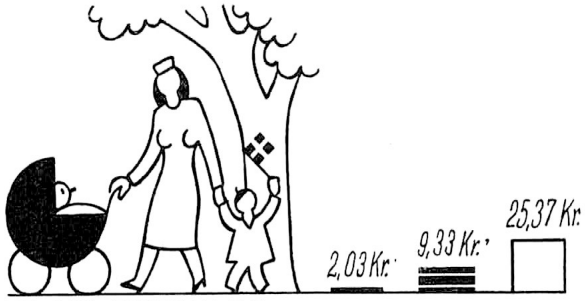

MEDICINALVÆSEN

VEDLIGH. AF GADER OG VEJE

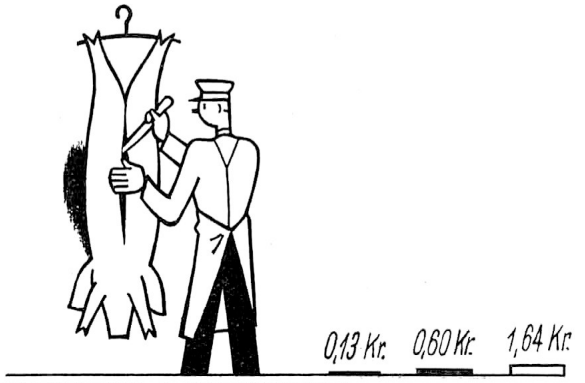

BRANDVÆSEN & LUFTVÆRNSAFDELING

DE OFF. LYSTANLÆG

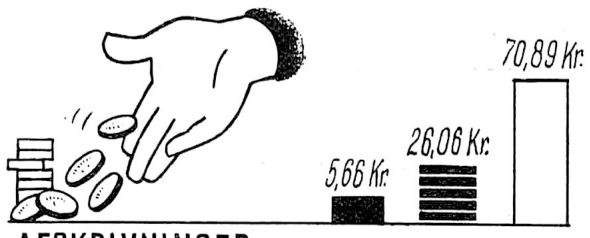

BADEANSTALTERNE

SLAGTEHUS & KØDKONTROL

BIBLIOTEKSVÆSEN

AFSKRIVNINGER

I Udkanten af Byen ligger Esbjerg Kommunes Skove og Parker. De offentlige Lystanlæg koster Kommunen 124.000 Kr. om Aaret eller 1,7 pCt. af de samlede Udgifter.

og vi har brugt den Ligningsprocent, som vilde gælde, hvis de paagældende Folk boede i Aarhus, i Aalborg, i Esbjerg, i Randers, i Horsens og i Vejle.

Som Tallene viser, ligger Esbjerg her særdeles fint placeret. Byen er Nr. 1 og ligger saaledes blandt de billigste af de danske Provinsbyer. Vil vi have et tydeligere Indtryk af det indbyrdes Forhold, kan vi sætte Esbjerg lig med 100 og regne ud, hvad Skatten saa vil være i de andre Byer for forskellige Indtægter:

Tabel 2.

	3000 Kr.	6000 Kr.	12000 Kr.
Aarhus	163	120	115
Aalborg	122	110	101
Esbjerg	100	100	100
Randers	161	124	117
Horsens	207	164	156
Vejle	153	147	152

En kort Aarrække har givet Esbjerg en særdeles fordelagtig Stilling blandt Danmarks Byer, og dette er saa meget mere bemærkelsesværdigt, som denne Udvikling er sket i de samme Aar, som der er stillet stadig stigende Krav til den økonomiske og sociale Aktivitet inden for Kommunerne. Opgaverne er mange, og de er tiltaget Aar for Aar. Der er meget, Indbyggerne i en By som Esbjerg er fælles om: Sygehus- og Socialvæsen, Gade- og Vejvæsen, Kirker, Renholdelse, Vand- og Kloakvæsen, Lys og Gas, Brandvæsen og Skolevæsen. Lad os se, hvordan Skattebeløbet fordeles til disse forskellige Poster.

Men først nogle Ord om hele Skattebeløbet, Byens Budget, saadan som det nylig er blevet vedtaget af Esbjerg Byraad. Esbjergs Budget balancerer med 8,28 Mill. Kr., men det betyder ikke, at Esbjergs Borgere maa betale hele dette store Beløb. Esbjerg Kommune har mange store Indtægtskilder — de kommunale Værker giver en betydelig aarlig Indtægt, til Trods for at Taksterne for Gas, Elektricitet og Vand er særdeles lave i Sammenligning med andre Byer i Landet. Der kommer ogsaa mange Penge ind i Leje og lign. fra Byens forskellige Aktiver. Byen har en Renteindtægt paa 150.000 Kr., Kommunen faar store Beløb til sit Socialvæsen og Skolevæsen fra Stats-

Saadan saa alle Esbjergs Gader ud for ikke ret mange Aar siden. Der er ofret store Beløb paa Nyanlæg og Vedligeholdelse af Gader og Veje. For det kommende Aar er der afsat 216.000 Kr. til Vedligeholdelse af Gader og Veje eller 2,96 pCt. af de samlede Udgifter.

husholdningen, og der kommer ca. 300.000 Kr. ind i Afgifter til Sygehuset o. s. v. Det betyder, at ikke alle de 8,28 Mill. Kr., men kun 6,31 Mill. Kr. skal skaffes til Veje gennem Kommuneskatten.

Og hvad faar Skatteborgerne saa for disse 6 Mill. Kr., hvad faar den enkelte Skatteyder for sin Kommuneskat? Fuldmægtig i Esbjerg Kommune, *cand. oecon. Knud Stenshøj* har foretaget nogle Beregninger for at fastslaa, hvor stor en Del af det samlede Skattebeløb der gaar til de forskellige Udgifter af en Indtægt paa 3.000 Kr., 6.000 Kr. og 12.000 Kr., og paa de foregaaende to Sider har Tegneren forsøgt at anskueliggøre, hvordan Fordelingen bliver. Lad os gaa ud fra, at vi har tre Skatteborgere i Esbjerg, Herr Hansen, Herr Petersen og Herr Jensen. Herr Hansen har 1 Barn og en ansat Indtægt paa 3.000 Kr., Herr Petersen har 1 Barn og en ansat Indtægt paa 6.000 Kr., og Herr Jensen 1 Barn og en ansat Indtægt paa 12.000 Kr. Hvad skal de nu betale i Skat, og hvordan fordeler deres Skat sig? Den samlede Kommuneskat (ekskl. Kirkeskat) for de tre Herrer bliver henholdsvis 119 Kr., 549 Kr. og 1492 Kr. efter det Driftsbudget, der er vedtaget for 1943—44. Og saa lader vi i øvrigt Tegneren fortælle, hvordan Beløbet fordeles. Det gør han langt mere overskueligt, end Teksten kan gøre det. Specifikationen er langt fra fuldstændig, men den giver et Indtryk af de mangfoldige Opgaver, der paahviler en Kommune som Esbjerg.

Rudolf Jørgensen.

Indtægterne i Esbjerg

1938—1942

Esbjerg Ligningskommission har nu afsluttet Gennemgangen af de ca. 16.000 indsendte Selvangivelser, og man har hermed fastslaaet de samlede Indkomster i Esbjerg i Aaret 1942.

Skønt Aaret 1941 beskæftigelsesmæssigt set var overordentlig gunstigt, og Fiskeriets Indtjeningsmuligheder ekstraordinært gode, blev Aaret 1942 med Hensyn til disse for Indtægterne i Esbjerg saa vigtige Forhold endnu bedre, ligesom Handelen takket være de endnu i 1942 tilstedeværende Lagre opretholdt Indtægterne.

Borgernes samlede *ansatte* Indkomst — hvorved forstaas den virkelige Indkomst reduceret med de tilladte Fradrag for betalte Skatter, Forsikringer m. v. — oversteg derfor den ansatte Indtægt for 1941 med ca. 16,6 pCt., idet den udgjorde ca. 68,2 Mill. Kr.

Nedenstaaende Tabel viser den samlede ansatte Indkomst i Aarene 1938—42 (Skatteaarene 1939/40—43/44).

Skatteaar	Ansat Indkomst Kr.	Stigning fra foregaaende Aar
$19^{39}/_{40}$, Aaret 1938	33,347,000	7,4 %
$19^{40}/_{41}$, Aaret 1939	35,446,000	6,3 ,,
$19^{41}/_{42}$, Aaret 1940	43,356,000	22,3 ,,
$19^{42}/_{43}$, Aaret 1941	58,480,000	34,9 ,,
$19^{43}/_{44}$, Aaret 1942	68,211,000	16,6 ,,

Følgende Tabel viser Antallet af kommunale Skatteydere og disses gennemsnitlige ansatte Indkomst:

Skatteaar	Antal Skatteydere	Gennemsn. ansat Indkomst Kr.
$19^{39}/_{40}$, Aaret 1938	14,783	2,255
$19^{40}/_{41}$, Aaret 1939	14,860	2,385
$19^{41}/_{42}$, Aaret 1940	15,164	2,859
$19^{42}/_{43}$, Aaret 1941	15,621	3,743
$19^{43}/_{44}$, Aaret 1942	15,975	4,269

Af Betydning for Ligningsprocentens Størrelse er imidlertid ikke blot den ansatte Indkomst, men ogsaa den af Skattemyndighederne benævnte *skattepligtige* Indkomst, idet det er denne, sammenholdt med det Beløb, Kommunalbestyrelsen skønner nødvendigt for at bestride det kommende Aars Udgifter og eventuelle Henlæggelser, der bestemmer Ligningsprocentens Højde.

Denne skattepligtige Indkomst fremkommer ved fra den ansatte Indkomst at trække Børnefradraget, der for Esbjergs Vedkommende i flere Aar har udgjort 250 Kr., men for Skatteaaret 1942—43 blev forhøjet til 300 Kr. og for 1943—44 atter forhøjet, saaledes at det nu udgør 400 Kr. for hvert Barn under 15 Aar.

Det Beløb, der derefter bliver tilbage, nedsættes eller forhøjes i Overensstemmelse med den af Kommunalbestyrelsen vedtagne Ligningsskala, for Esbjergs Vedkommende saaledes at en Forsørger, hvis Indkomst efter Fradrag for eventuelle Børn udgør under 5.000 Kr., faar en Nedsættelse, medens først Beløb over 5.000 Kr. faar Forhøjelse. Jo længere

Fra Børnebiblioteket. Esbjerg Kommune yder et betydeligt Tilskud til Bibliotekswæsenet. Paa det kommende Aars Budget er der afsat 56.200 Kr. eller 0,77 pCt. af de samlede Udgifter.

Indtægten fjerner sig fra dette „Ligevægtspunkt", des større er henholdsvis Nedsættelsen eller Forhøjelsen.

Naar den samlede skattepligtige Indkomst saaledes er udregnet, stilles den i Forhold til det af Kommunalbestyrelsen krævede Beløb, og Ligningsprocenten er hermed bestemt og dermed det Beløb, hver enkelt Borger i det kommende Aar skal svare i Kommuneskat.

I Reglen er de enkelte Borgeres Indtægter saa smaa, at Nedsættelserne udgør større Beløb end Forhøjelserne, og den samlede skattepligtige Indkomst ligger derfor saa godt som altid under den samlede ansatte Indkomst.

For Skatteaaret 1943—44 har de enkelte Esbjergborgeres Indtægter imidlertid været saa høje, at Forhøjelserne tæller mere end Nedsættelserne, og for første Gang i Esbjergs Historie er den skattepligtige Indtægt saaledes større end den ansatte.

Efterfølgende Tabel viser den ansatte og den skattepligtige Indkomst i Esbjerg i Skatteaarene 1939/40—1943/44, det af Kommunalbestyrelsen krævede Beløb i samme Periode samt Ligningsprocenten og Kirkeskatteprocenten.

Skatteaar	Ansat Indkomst (1000 Kr.)	Skattepl. Indkomst (1000 Kr.)	Budgetteret Kommuneskat (1000 Kr.)	Ligningsprocent	Kirkeskatteprocent
$19^{39}/_{40}$	33,347	22,079	2,433	11,1	0,7
$19^{40}/_{41}$	35,446	24,268	3,247	13,4	0,6
$19^{41}/_{42}$	43,356	34,493	4,096	11,9	0,4
$19^{42}/_{43}$	58,480	57,086	5,692	10,0	0,3
$19^{43}/_{44}$	68,211	69,337	6,307	9,1	0,3

Knud Steenshøj.

Statistikken FORTÆLLER

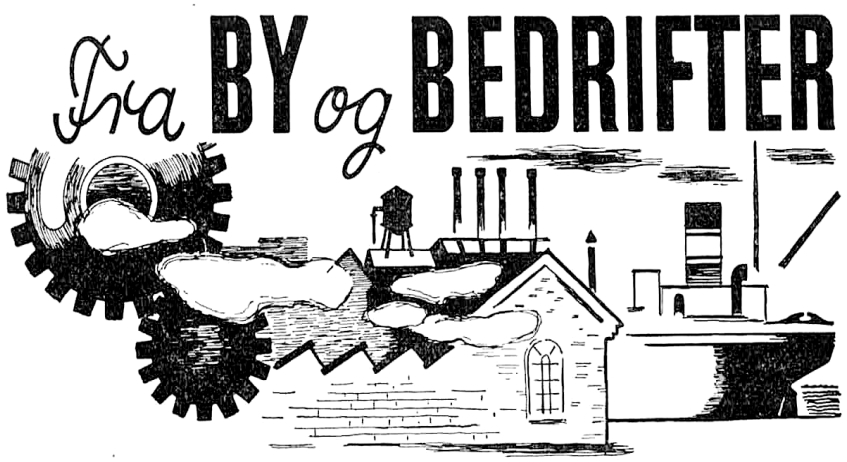
Valgene i Esbjerg

Folketingsvalgene i Esbjerg 1943, 39 og 35

	d. 23. Marts 1943		d 3. April 1939		d. 22. Oktbr. 1935	
	Antal Stemmer	pCt.	Antal Stemmer	pCt.	Antal Stemmer	pCt.
A. Socialdemokratiet	10401	60,6	7731	58,4	7775	61,7
B. Radikale Venstre	555	3,2	715	5,4	556	4,4
C. Konservative Folkeparti	3145	18,3	1881	14,2	2085	16,6
D. Venstre	1847	10,8	1509	11,4	1012	8,0
E. Danmarks Retsforbund	315	1,8	298	2,3	350	2,8
N. Danmarks national-socialistiske Arbejder-Parti	345	2,0	92	0,7	35	0,3
R. Dansk Samling	571	3,3	17	0,1		
Andre			993	7,5	785	6,2
Ialt gyldige Stemmer	17179	100,0	13236	100,0	12597	100,0
Ialt blanke og ugyld. Stemmer	346		113		62	
Ialt afgivne Stemmer	17525		13349		12659	
Valgdeltagelse	91,1 %		77,1 %		73,4 %	

Byraadsvalgene i Esbjerg 1943, 37 og 33

	d. 5. Maj 1943			d. 3. Marts 1937			d. 13. Marts 1933		
	Antal Stemmer	pCt.	Antal valgte	Antal Stemmer	pCt.	Antal valgte	Antal Stemmer	pCt.	Antal valgte
Socialdemokratiet	6249	50,3	13	6250	56,1	15	4494	59,5	15
Radikale Venstre	371	3,0	1	368	3,3		299	4,0	1
Konservative Folkeparti	2191	17,6	4	2038	18,3	5	1321	17,5	5
Venstre	1938	15,6	4	1622	14,5	4	1239	16,4	4
Danmarks Retsforbund	109	0,9		123	1,1		116	1,5	
Uafhængig Arbejder- og Tjenestemandsliste	1563	12,5	3						
Danmarks kommunistiske Parti				750	6,7	1	80	1,1	
Ialt gyldige Stemmer	12421	100,0	25	11151	100,0	25	7549	100,0	25
Ialt ugyldige ,,	102			74			44		
Ialt afgivne Stemmer	12523			11225			7593		
Valgdeltagelse	73,4 %			80,0 %			86,6 %		

Dansk Levertran paa danske Fabrikker

Siden sidste Nummer af „Esbjerg" blev udsendt, har Byen faaet to nye Levertranfabrikker, Esbjerg Levertranfabrik og Vestjyllands Levertranfabrik, Trekroner, A/S. Fabrikkerne er opført paa den nye Havn umiddelbart ved Fiskerihavnen. Med disse to nye Fabrikker er man kommet yderligere et Skridt frem inden for denne forholdsvis nye danske Produktion. Fabrikkerne har ganske naturligt fundet Plads i Esbjerg som Hovedpladsen for dansk Fiskeri og med gode Forbindelser til Landets øvrige Fiskerihavne.

Fiskerihøjskole paa Vestkysten

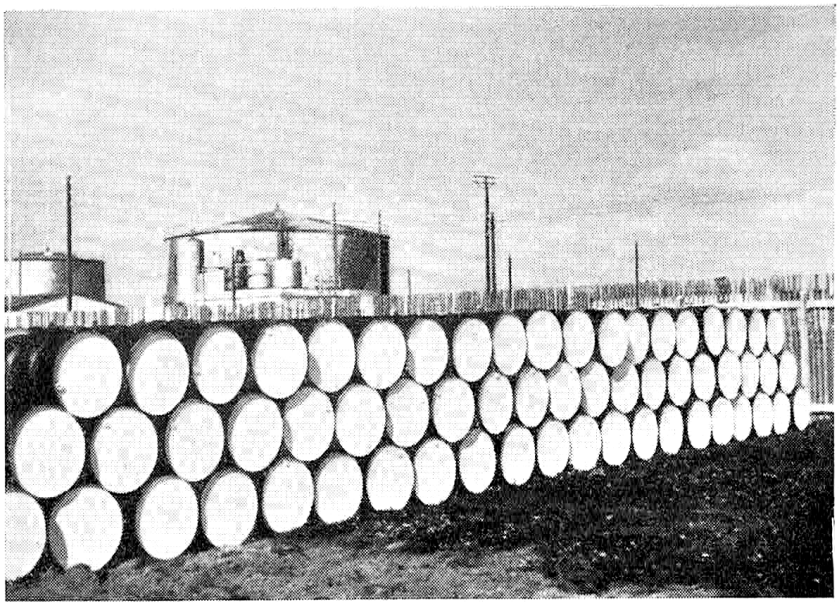
Igennem lang Tid har der inden for Fiskerkredse været arbejdet for at faa oprettet en Fiskerihøjskole, og for nogle Maaneder siden blev dette Spørgsmaal taget op til en alvorlig Drøftelse, da Professor Martin Knudsen, Biologisk Station, rejste Tanken over for Myndigheder og Organisationer.

Resultatet blev, at der blev nedsat en Kommission, bestaaende af Repræsentanter for de to store Fiskeriorganisationer Dansk Fiskeriforening og Vestjysk Fiskeriforening samt Repræsentanter for de videnskabelige Institutioner, der er knyttet til Fiskeriet, og for Centraladministrationen. Fiskeridirektør Trolle Thomsen blev Kommissionens Formand. Efter Kommissionens Nedsættelse har der været arbejdet energisk for at finde frem til den bedst mulige Løsning, og der foreligger nu fra Vestjysk Fiskeriforenings Side, støttet af Skolerepræsentanter i Kommissionen, et konkret Forslag, der gaar ud paa at etablere en Fiskerihøjskole i en bestaaende Bygning umiddelbart uden for Esbjerg. Esbjerg Byraad har givet Tilsagn om et betydeligt Tilskud til Skolens Drift i en Aarrække i Forstaaelse af den afgørende Betydning, Fiskerierhvervet har for Byøkonomien i Danmarks største Fiskeriby.

Efter hvad de sagkyndige udtaler, vil det være af afgørende Betydning for den paatænkte Højskole, at den kommer til at ligge i umiddelbar Nærhed af en Havn, der er Basis for det praktiske Havfiskeri, og det er Fiskeriorganisationernes Haab, at der til Skolen maa blive knyttet et Skoleskib, hvor den praktiske Undervisning kan foregaa, i Lighed med den Praksis, der gælder ved Sømandsskolerne. Kommissionen vil i Løbet af den allernærmeste Tid tage Stilling til det udarbejdede Forslag, efter hvilket Skolen til at begynde med vil kunne give Plads til 30—40 Elever.

Der bygges og arbejdes

Men der er ogsaa kommet andre nye Virksomheder i Esbjerg i Løbet af det sidste Aar. Saaledes kunde Esbjerg Andels Svineslagteri sidst paa Sommeren tage sin nye store Destruktionsanstalt

Esbjerg Levertranfabrik er bygget paa Fiskerihavnen. Ovenstaaende Fotografi viser en Del af Fabrikkens Lagerplads.

i Brug. Den nye Virksomhed har kostet ca. 3/4 Mill. Kr. at sætte i Gang. Den har en meget stor Kapacitet, idet den kan behandle ca. 500 Dyr om Ugen.

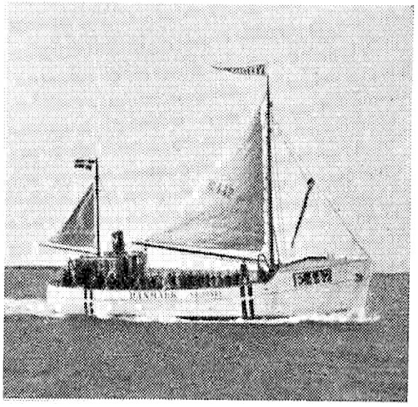
Ogsaa en ny Entreprenørvirksomhed har Byen faaet. Den er oprettet af Civilingeniør Bendt U. Ramsing, og i den korte Tid, Virksomheden har været i Gang, er den blevet beskæftiget ved en lang Række Entreprenørarbejder over hele Jylland.

En ny Enzym-Fabrik er ligeledes under Opførelse, og et Muslingekogeri har igennem nogen Tid arbejdet i Esbjerg.

Boligbyggeri

Ligesom saa mange andre Byer lider Esbjerg ogsaa under Boligmangelen, ikke mindst som Følge af den betydelige Vækst i Indbyggerantallet, som har fundet Sted i de sidste Aar. I Modsætning til mange andre Byer foregaar der imidlertid stadig et betydeligt Byggeri i Esbjerg. Blandt de største Byggerier kan nævnes Murermester N. Th. Jensens Bygning af de tre store Boligkarréer ved Hjertingvejen, der er afbildet i Forbindelse med disse Linier, et helt Kvarter af Villaer, der bliver bygget i Nærheden heraf af Murermester Chr. P. Jensen, og et betydeligt Byggeri, som Arbejdernes Boligforening har projekteret ved Torvegade i Esbjerg. Opførelsen af de mange Ejendomme er af betydelig beskæftigelsesmæssig Værdi, samtidig med at de opfylder det store Ønske om flere Boliger.

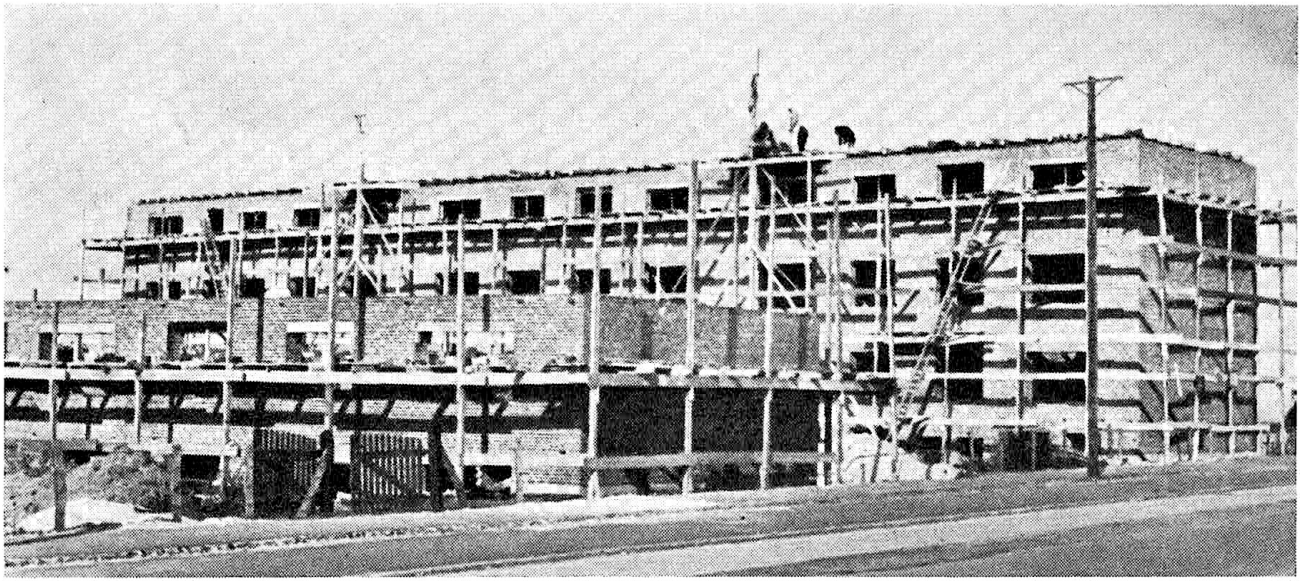
Danmarks største Kutter er løbet af Stabelen

I 1942 har F. Kjeldsens Skibsbyggeri i Esbjerg kunnet søsætte den største Fiskekutter, der endnu har deltaget i det danske Fiskeri. Kutteren er paa 100 Tons, og den kan laste 150.000 kg Fisk. Til Sammenligning kan det nævnes, at den normale Last er ca. 50.000 kg. Den har en Tankkapacitet paa 10 Tons og har kostet ca. ¼ Mill. Kr. at bygge. Kutteren har faaet Navnet „Vestfart".

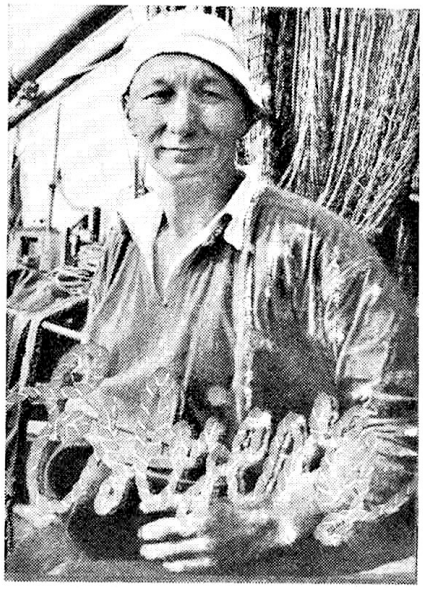
Esbjerg Kommune køber Ferieland

Efter at de udarbejdede Projekter til Bygning af en Broforbindelse mellem Esbjerg og Fanø har opnaaet teknisk Godkendelse, og efter at der er opnaaet fuld Enighed mellem Kommunerne paa Fanø og Esbjerg Byraad, har Esbjerg Kommune forberedt den Udvikling, der maa blive en naturlig Følge af Broens Bygning. Byen har erhvervet et betydeligt Areal, ialt 160 Tdr. Land, paa Fanø, og det er Tanken, at dette Land skal udlægges som Ferieland med Plads til Campingpladser, eventuelt Feriebyer og lignende. Arealet omfatter et af de smukkeste Partier paa Fanø og er beliggende mellem Badebyen Rindby og Statsplantagen, som det grænser op til paa den anden Side. Det bestaar af et stort Klitareal, der omgrænser Enge, og i Tilslutning hertil ca. ½ km af Fanøs brede, hvide Strand. Naar Fanøbroen bliver bygget, vil dette Areal blive aabnet som det ideelle

Ferieland saavel for Esbjerg Bys Borgere som for Turister fra hele Landet.

Bogen om Esbjerg

Esbjerg Bogens Forside.

I Anledning af 75 Aars Dagen for Vedtagelsen af Loven om Esbjerg Havn udsendte Esbjerg Byraad, Esbjerg Erhvervsraad og Esbjerg Havneraad i Samarbejde en Bog, hvori der fortælles om de forskellige Omraader inden for Byens Liv.

Bogen er lavet paa en ny Maade. I Stedet for at skrive Historie i sædvanlig Forstand har man samlet en Række forskellige Forfatteres Gennemgang af deres Specialomraader, saadan at der er kommet et afvekslende Billede af Byens Liv frem.

Der fortælles i Bogen om Rigsdagsdebatten forud for Vedtagelsen af Loven om Havnens Anlæg, der fortælles om Havnens Anlæg og Udvikling, om Byens Økonomi og Forvaltning, om Erhvervsliv, Fiskeri og Opland, om Kirke, Kultur og Skolevæsen, om sociale Forhold, om Skove og Parker, og Bogen slutter med et Afsnit, der handler om Esbjergs Dagligliv gennem de 75 Aar. Desuden er der særlige Artikler med Kort og Tabeller, der belyser Byens erhvervsgeografiske Betydning, og som giver et statistisk Indtryk af Byens Liv.

Bogen er paa 352 Sider og er udsendt gratis til Landets Biblioteker, Dagblade og Erhvervsorganisationer og til Byens Forbindelser, og den forhandles af Boghandlerne i Esbjerg.

Fiskekutteren E. 150 løber af Stabelen

Der bygges stadig paa alle Esbjergs Skibsværfter. Kutterflaaden faar i Løbet af disse Aar en meget værdifuld Fornyelse og Forbedring, der vil komme Fiskeriet til stor Nytte ud i Fremtiden. En fuldt færdig Vesterhavskutter koster nu 150.000 Kr., men det forhindrer ikke, at Værfterne har alle de Bestillinger, som det paa nogen Maade er muligt at overkomme.

Kaffe med Rødspætte — hvad mener De?
men „tørrede Jyder" kan Fiskerne li'.
Skikken er gammel, Tiden er ny
i Esbjerg By.

Esbjerg

En levende og karakteristisk By, og dertil det ideelle Udgangspunkt for Ferien i Vestjylland.